

DOI: 10.19195/0137-1150.171.3

Data przesłania artykułu: 20.07.2018

Data akceptacji artykułu: 13.02.2019

TADEUSZ SZCZERBOWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polska

W poszukiwaniu teorii konotacji z perspektywy tłumacza

Wstęp

Teoria jest zawsze pewnym uproszczeniem, karykaturą wyolbrzymiającą te właściwości, które są najbardziej typowe, a ignorującą wszystkie pozostałe jako nieistotne¹. Sam proces nazywania analizowanego zjawiska wymaga również pewnej selekcji, uchwycenia w nazwie jakiejś cechy, którą uznaje się za najważniejszą. Wyraz „konotacja” (łacińskiego pochodzenia) ma znaczenie etymologiczne ‘współznaczenie’. Został on zapożyczony do wielu języków, nawet egzotycznych. Jednak do badań będą pożyteczne takie nazwy, które zwracają uwagę na inne cechy konotacji. Przykładem jest język hawajski z rodziny austronezyjskiej. Występuje w nim wyraz *māpumana* ‘o jako odpowiednik polskiego słowa konotacja. Jednakże dosłownie *māpumana* ‘o oznacza ‘zapach myśli unoszony przez wiatr’². Zatem została uwydatniona w owej nazwie odmienna cecha konotacji: ulotność, zmienność. W kontekście kultury hawajskiej *māpu* jako pierwszy człon nazwy *māpumana* ‘o oznacza figuratywnie przyływ (uczuć). Hawajczycy podkreślają więc zarówno zmienny, jak i emotywny charakter konotacji.

O perspektywie tłumacza

Ze względu na przyjętą tu perspektywę tłumacza nadal aktualna pozostaje przestroga Bronisława Malinowskiego przed ontologicznym bagnem filozofii, „gdzie się wynajduje prawdę, wysnuwając jej wątek ze znaczenia słowa jako do-

¹ Zob. L. S. Barhudarov, *Áзык i perevod*, Moskwa 1975, s. 8; T. Szczerbowski, *Rosyjskie teorie przekładu literackiego*, Kraków 2011, s. 9.

² Zob. T. Szczerbowski, *Kultura hawajska*, Kraków 2014, s. 197.

mniemanego naczynka”³. Wbrew obiegu opinii tłumaczenie nie polega bowiem na przepisywaniu, przelewaniu treści z jednej formy do drugiej jak wino z jednego dzbanka do drugiego. Już Ferdinand de Saussure podkreślał, że strona oznaczająca i oznaczana znaku są ściśle wzajemnie związane jak dwie strony tej samej kartki papieru, a zatem nie można ich rozdzielić⁴.

Dysfemizm, eufemizm czy ortofemizm?

Ze względu na tabu językowe rozróżnia się ortofemizm, eufemizm i dysfemizm. **Dysfemizm** to wyraz lub fraza o konotacjach, które są obraźliwe albo dla denotatu, albo dla ludzi, do których adresowana jest wypowiedź, albo też dla osób słuchających jej przypadkiem. W odróżnieniu od dysfemizmu **ortofemizm** jest neutralny, a **eufemizm** — uprzejmy⁵.

	ortofemizm	eufemizm	dysfemizm
język angielski	<i>faeces</i>	<i>poo</i>	<i>shit</i>
język polski	<i>kał</i>	<i>kupka</i>	<i>gówno</i>
język rosyjski	<i>кал</i>	<i>кака</i>	<i> говно</i>

Można by uogólnić, że eufemizmy mają konotacje pozytywne, a dysfemizmy — negatywne. Jednak w tabeli eufemizmami są wyrazy typowe dla języka bardzo małych dzieci, rozmów matek z nimi. Użycie ich w innym kontekście byłoby obraźliwe, na przykład w rozmowie lekarza z dorosłym pacjentem, sugerując infantyлизację. Polski lekarz użyje słowa *stolec*, które w staropolszczyźnie oznaczało ‘tron, krzesło’⁶.

Angol

Zgodnie z poglądem Walerego Pisarka konotacja „odnosi się do całej naszej wiedzy o przedmiocie oznaczanym, łącznie ze skojarzeniami i emocjami, jakie on budzi”⁷. Okazuje się, że konotacja jako znaczenie motywowane kulturowo może dotyczyć pojedynczego słowa, połączenia wyrazowego, całego zdania czy nawet aktu mowy. Przedmiotem uwagi jest tu zatem semantyczne rozumienie konotacji, a nie logiczne. W 1976 roku stereotypy etniczne zdefiniowała Krystyna Pisarkowa jako konotacje semantyczne nazw narodowości. Interesującymi przykładami są wyrazy *Angol* i *англичанишка*. *Angol* to w języku polskim potoczna lekceważąca forma Anglika. Pojawia się ona siedmiokrotnie w powieści Katarzyny

³ B. Malinowski, *Problem znaczenia w językach pierwotnych*, przeł. T. Szczerbowski, [w:] *Językoznawstwo Bronisława Malinowskiego*, red. K. Pisarkowa, Warszawa 2000, s. 18.

⁴ F. de Saussure, *Kurs językoznawstwa ogólnego*, przeł. K. Kasprzyk, Warszawa 1991, s. 18.

⁵ K. Allan, K. Burridge, *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*, Cambridge 2006, s. 29.

⁶ Zob. *Słownik staropolski*, <http://staropolska.pl/slownik/?nr=0&litera=stolec&id=2202> [dostęp: 7.08.2018].

⁷ W. Pisarek, *Wstęp do nauki o komunikowaniu*, Warszawa 2008, s. 53.

Grocholi *Nigdy w życiu*. Formalnym wykładnikiem potoczności i lekceważenia jest tu formant *-ol* (por. *robot, głupol, ubol*)⁸. W rosyjskim tłumaczeniu powieści Grocholi Olga Katrieczko oddaje wyraz Angol sześciokrotnie jako *англичанин*. Jedynie raz używa innego odpowiednika. Jest nim *англичанишка*⁹. Por. „Юстина сгруппила и не пошла на свидание. Ей, мол, дела нет до этого пьяного типа, тем более какого-то англичанишки”¹⁰ („Głupia Justyna nie poszła na spotkanie. Mówi, że nie przywiązuje wagi do słów wstawionego faceta, a tym bardziej Angola”). Nie znaczy to, że Rosjanie nie mają nazw ksenofobicznych, przykładem jest fraza *англичанка гадит*, która jednak w przekładzie powieści Grocholi nie mogła zostać użyta.

Sygnalem konotacji może być afiks, na przykład *-ol* w polszczyźnie oraz *-ушк(a)* w języku rosyjskim. Nie zawsze są one wzajemnie przekładalne, niektóre derywaty wymagają odmiennego postępowania. Por. *англичанишка* — *Angol*, ale *американишка* to raczej *Amerykaniec*¹¹, a nie *Amerykanol*. Ostatniej formy nie odnotowuje *Słownik polskich leksemów potocznych*¹².

Jubilee mutton

Wyrażenie mające konotację (zwykle negatywną) może być oparte na aluzji. Przykładem jest *Jubilee mutton* (dosł. „baranina jubileuszowa”). W slangu dublińskim oznacza ono ‘niewiele’. W 1897 roku podczas jubileuszu królowej Wiktorii rozdawano biednym stosunkowo drobne porcje baraniny. Nieadekwatność owego gestu w stosunku do potrzeb przyczyniła się do powstania w Dublinie antyangielskiego wyrażenia, które można oddać po polsku: ‘tyle co nic’, ‘tyle co kot napłakał’, ‘za mało, żeby żyć, a za dużo, żeby umierać’. Pojawia się ono w *Ulyssesie* Jamesa Joyce’a¹³. Jednak Maciej Słomczyński oddaje je jako „flaczki z lechtaczki”¹⁴. W istocie rzeczy strategia, którą stosuje tłumacz, ma charakter kompensacyjny, gdyż kompensuje zmianę przedmiotu aluzji, przejście ze sfery polityki do erotyki.

Принесите, пожалуйста, меню

Konotacja może dotyczyć aktu mowy, a nie pojedynczego słowa. Przykładem jest fraza *Принесите, пожалуйста, меню*, której nie można tłumaczyć dosłownie na język angielski (**Bring me the menu, please*), albowiem w angielszczyźnie

⁸ Zob. L. Bednarczuk, *Pochodzenie i kariera przyrostka -ol*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie. Prace Językoznawcze” 5, 1986, s. 143–150.

⁹ Por. *американишка*, który w polszczyźnie ze względu na konotację można oddać rusycyzmem *Amierikaniec*.

¹⁰ K. Groholá, *Nikогда в жизни*, przeł. O. L. Katrečko, Moskwa 2003, s. 109.

¹¹ Zob. *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pl/amerykaniec> [dostęp: 7.08.2018].

¹² Zob. *Słownik polskich leksemów potocznych*, red. W. Lubaś, t. 1, Kraków 2001.

¹³ J. Joyce, *Ulysses*, New York 1986, s. 348, wers 14.1547.

¹⁴ J. Joyce, *Ulysses*, przeł. M. Słomczyński, Warszawa 1969, s. 461.

ma konotację grzeczności jedynie forma pytania: *Could I see the menu, please?*¹⁵. Polszczyzna ma szerszy wachlarz możliwości obejmujący konstrukcje spotykane zarówno w rosyjskim, jak i angielskim. Różnice dotyczą jednak stopnia konotowanej grzeczności — por. *Proszę menu* oraz *Czy mogłaby Pani przynieść menu?*. Na pragmatykę form gramatycznych wpływ ma też szkolenie kelnerów czy kelnerek. W krakowskich kawiarniach czy restauracjach nie trzeba prosić o menu, albowiem kelner czy kelnerka od razu z nim podchodzi do gości. Z relacji jednego ze studentów, który pracuje jako kelner, dowiedziałem się, że na szkoleniu poprzedzającym dopuszczenie do wykonywania zawodu kelnera zabrania się adeptom w rozmowie z gośćmi używania zdrobnień, na przykład *ciasteczko*, *kawka*, *herbatka*, *koniaczek* i *piwko*. Przytoczone tu przykłady są godne uwagi ze względu na wspólną konotację infantyliczacji. W Rosji zdrobnienia są typowe dla *prostorieczija*¹⁶. W mowie kelnerek *woda* to *водичка*, a *лангет* — *лангетик*.

Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą...

Szczególnym przykładem konotacji jest początek wiersza „Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą...”. Są to słowa poety księdza Jana Twardowskiego. Zaczynają się one od formy pierwszej osoby liczby mnogiej trybu rozkazującego, która konotuje inkluzywność obejmującą zarówno nadawcę, jak i odbiorców owego poetyckiego przesłania. Jednak w obu dostępnych mi rosyjskich przekładach, które ukazały się drukiem, wspomniana inkluzywność nie zostaje zachowana. Rosyjscy tłumacze używają bowiem formy drugiej osoby liczby mnogiej trybu rozkazującego. Roza Alijewa pisze: „Спешите любить своих близких: / Они так внезапно уходят”¹⁷, a Igor Baranow — „Спешите любить людей — они так быстро уходят”¹⁸. Jest możliwa forma *спешимте*, jednak Narodowy Korpus Języka Rosyjskiego nie odnotowuje jej ani razu. Pojawia się ona natomiast w internecie: „Спешимте в избу, не то остынет всё”¹⁹. W wyszukiwarce Google po wpisaniu „спешимте” 13 lutego 2019 roku o godzinie 22.46 jest około 187 wyników w czasie 0,72 sekundy. Poeta Aleksiej Czmiel²⁰ na swoim blogu opublikował wiersz pod tytułem *Так спешимте латать крылья глаз* (dosł. „Śpieszmy się więc łątać skrzydła oczu”). Formę *спешимте* jako rzadką można by uznać za chwyt uniezwyklenia, który jednak był obcy poetyce Jana Twardowskiego. Użycie formy *спешимте* nadaje wypowiedzi ton kaznodziejski,

¹⁵ A. Vežbickaâ, *Predislovie*, [w:] *Kategoriâ vežlivosti i stil' komunikacii. Sopotavlenie anglijskih i russkih lingvokul'turnyh tradicij*, red. T. V. Larina, Moskva 2009, s. 10–11.

¹⁶ T. V. Kortava, *Russkijazyk i kul'tura reči*, Moskva 2012.

¹⁷ Â. Tvardovskij, *Spešite*, przeł. R. Alimpievoj, „Sławista. Biuletyn Informacyjny Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie” 2008–2009, nr 25, s. 32.

¹⁸ Â. Tvardovskij, *Spešite lûbit' lûdej*, przeł. I. Baranova, Moskva 2009, s. 76–77.

¹⁹ A. Borisova, *Hleba i čuda*, Moskva 2015.

²⁰ A. Čmel', *Tak spešimtelatat' kryl'â glaz*, 2006, <https://alexchmel.livejournal.com/29523.html> [dostęp: 7.08.2018].

który także był nietypowy dla polskiego poety. Przykład ten wydaje się interesujący również dlatego, że ilustruje istnienie konotacji gramatycznej, a w tym konkretnym przypadku — konotacji form imperatiwu, które są przedmiotem uwagi badaczy²¹. Forma *снешумме* konotuje inkluzywność, ale nie akceptują jej rodzimi użytkownicy języka rosyjskiego.

ZCHN-owiec

Bywają jednak przykłady nieuzasadnionej nadinterpretacji tłumacza, gdy forma potencjalnie neutralna ma w przekładzie zabarwienie skrajnie negatywne, wręcz szokujące. *ZCHN-owiec* to członek nieistniejącej już partii o pełnej nazwie Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe. Wyraz ten pojawia się w *Wojnie polsko-ruskiej* Doroty Masłowskiej w następującym kontekście: „Szczególnie iż jest pewnie bogatym prawicowym wyzyskiwaczem robotników we swojej firmie. ZChN-owcem”²². Zaskakujący nawet dla przeciwników ZCHN-u w Polsce jest rosyjski przekład Iriny Lappo z 2005 roku: „Католический расист”²³. Ani w polszczyźnie, ani w języku rosyjskim rasizm nie dotyczy przekonań religijnych. Kolokacja *католический расист* w ogóle nie istnieje, wyszukiwarka Google odnotowuje jedynie dwa wystąpienia. Oba dotyczą rosyjskiego tłumaczenia powieści Masłowskiej. Można jednak uznać owo wyrażenie za przejaw śladu tłumacza, a właściwie tłumaczki, jej nadinterpretacji demaskującej własne poglądy polityczne i religijne. W polszczyźnie derywaty utworzone za pomocą formantu *-owiec* niekoniecznie są nacechowane pejoratywnie jako nazwy zwolenników idei, postaw, partii, ich przywódców i członków, por. *hitlerowiec*, *kompromisowiec*, *lewicowiec*; *akowiec*, *goprowiec*, *oasowiec*, *petetekowiec*²⁴ (NSPP). Mogą jednak niekiedy być odbierane jako nonszalanckie czy nawet lekceważące. Decyzja tłumaczki jest niezrozumiała zwłaszcza dla Polaków.

Zakończenie

Przeprowadzone dotychczas analizy skłaniają do następujących wniosków. Trudności w tworzeniu teorii konotacji w ogóle, a teorii konotacji z perspektywy tłumacza w szczególności²⁵, wynikają ze złożoności i różnorodności omawianego zjawiska.

²¹ L. Melehova, *Konnotaciâ imperativa: ponâtie i sredstva vyraženîâ*, „Izvestiâ Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo univiersiteta” 2012, s. 82–86, <https://cyberleninka.ru/article/n/konnotatsiya-imperativa-ponyatie-i-sredstva-vyrazheniya> [dostęp: 13.02.2019].

²² D. Masłowska, *Wojna polsko-ruska pod flagą białą-czerwoną*, Warszawa 2003, s. 50.

²³ D. Masłowska, *Pol'sko-ruskaâ vojna pod belo-krasnym flagom*, przeł. I. Lappo, „Inostrannaâ literatura” 2005, nr 2, <https://www.litmir.me/br/?b=193304&p=12> [dostęp: 7.08.2018].

²⁴ *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, red. A. Markowski, Warszawa 2003, s. 1608.

²⁵ U. Dąbmska-Prokop, *Konotacja*, [w:] *eadem*, *Nowa encyklopedia przekładoznawstwa*, Kielce 2010, s. 123–127.

Duński językoznawca Viggo Brøndal (1887–1942) „wypracował system opozycji polegający na odróżnieniu czterech członów: 1) pozytywnego (+), 2) negatywnego (–), 3) zerowego (0) i kompleksowego (+ –)”²⁶. Stosując go do krytyki przekładu, można rozróżnić postawę „za”, postawę „przeciw” oraz postawę „za i przeciw”. Zwykle przykłady „obojętne”, które nie interesują krytyków przekładu, nie są przez nich omawiane.

Oddanie stereotypu etnicznego *Angol* jako *англичанишка* można uznać za plus, gdyż zachowana jest konotacja negatywna w przekładzie. Natomiast przetłumaczenie aluzji politycznej *jubilee mutton* jako *flaczki z lechtaczki* krytyk przekładu uznaje za minus z powodu zmiany sfery odniesienia z polityki do erotyki. O wiele prostszym rozwiązaniem byłby przypis tłumacza. Z kolei oddanie aktu mowy *принесите, пожалуйста, меню* angielską frazą pytającą *Could I see the menu, please?* to plus, albowiem dzięki zmianie gramatycznej zachowana jest konotacja uprzejmości w przekładzie. Natomiast oddanie *Śpieszmy się kochać ludzi* jako *Спешите любить своих близких* czy *Спешите любить людей* wywołuje u krytyka przekładu postawę „za i przeciw” wynikającą z niedosytu, iż pewne niuanse intencji autora (inkluzywność) nie zostają zachowane z powodu różnic językowo-kulturowych. Wezwanie *Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą* wydaje się w rosyjskim tłumaczeniu bardziej kaznodziejskie i mniej skromne niż w oryginale. Wreszcie tłumaczenie *ZCHN-owiec* jako *католический расист* ma ocenę negatywną. Podobnie jak w przykładzie z *jubilee mutton* o wiele prostszym rozwiązaniem byłby przypis tłumacza. Za negatywne uznaje się pozostawienie przez tłumaczy śladów w przekładzie, których można byłoby uniknąć, gdyż zupełnie zmieniają sens oryginału. Intencja tłumacza nie może zdominować intencji autora, przypisywać mu własnej skłonności do pisania limeryków czy własnego krytycznego spojrzenia na katolicyzm, być może przez pryzmat zarzutów o domniemany prozelityzm.

Konotacja, zwłaszcza rozumiana jako znaczenie motywowane kulturowo, wymaga badań interdyscyplinarnych, łączenia różnych perspektyw, zarówno językoznawczej, jak i kulturowej oraz przekładoznawczej. Z pewnością zasługuje na niej jedno opracowanie monograficzne.

Bibliografia

Teksty literackie i przekłady

Borisova A., *Hleba i čuda*, Moskva 2015.

Čmel' A., *Tak spešimie latať kryl'â glaz*, <https://alexchmel.livejournal.com/29523.html> [dostęp: 7.08.2018].

Grochola K., *Nigdy w życiu*, Warszawa 2001.

Groholâ K., *Nikogda v žizni*, przeł. O. L. Katrečko, Moskva 2003.

Joyce J., *Ulysses*, przeł. M. Słomczyński, Warszawa 1969.

Joyce J., *Ulysses*, New York 1986.

²⁶ A. Heinz, *Dzieje językoznawstwa w zarysie*, Warszawa 1978, s. 308–309.

- Maslovskaâ D., *Pol'sko-russkaâ vojna pod belo-krasnym flagom*, przeł. I. Lappo, „Inostrannaâ literatura” 2005, nr 2, <https://www.litmir.me/br/?b=193304&p=12> [dostęp: 7.08.2018].
- Masłowska D., *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną*, Warszawa 2003.
- Tvardovskij Â., *Spešite*, przeł. R. Alimpiowej, „Sławista. Biuletyn Informacyjny Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie” 2008–2009, nr 25.
- Tvardovskij Â., *Spešite lûbit' lûdej*, przeł. I. Baranova, Moskwa 2009.
- Twardowski J., *Śpieszmy się kochać ludzi*, wyb. i oprac. A. Iwanowska, Warszawa 1999.

Opracowania

- Allan K., Burridge K., *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*, Cambridge 2006.
- Barhudarov L. S., *Âzyk i perevod*, Moskwa 1975.
- Bednarczuk L., *Pochodzenie i kariera przyrostka -ol*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie. Prace Językoznawcze” 5, 1986.
- Dąmbska-Prokop U., *Nowa encyklopedia przekładoznawcza*, Kielce 2010.
- Heinz A., *Dzieje językoznawstwa w zarysie*, Warszawa 1978.
- Kortava T. V., *Russkij âzyk i kul'tura reči*, Moskwa 2012.
- Lewicki R., *Konotacja obcości w przekładzie*, Lublin 1993.
- Malinowski B., *Problem znaczenia w językach pierwotnych*, przeł. T. Szczerbowski, [w:] *Językoznawstwo Bronisława Malinowskiego*, red. K. Pisarkowa, Warszawa 2000.
- Melehova L. A., *Konnotaciâ imperativa: ponâtie i sredstva vyraženîâ*, „Izvestiâ Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta” 2012, <https://cyberleninka.ru/article/n/konnotatsiya-imperativa-ponyatie-i-sredstva-vyrazheniya> [dostęp: 13.02.2019].
- Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, red. A. Markowski, Warszawa 2003.
- Pisarek W., *Wstęp do nauki o komunikowaniu*, Warszawa 2008.
- Pisarkowa K., *Konotacja semantyczna nazw narodowości w języku polskim*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1976, nr 1.
- Saussure F. de, *Kurs językoznawstwa ogólnego*, przeł. K. Kasprzyk, Warszawa 1991.
- Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pl/amerykaniec> [dostęp: 7.08.2018].
- Słownik polskich leksemów potocznych*, red. W. Lubaś, t. 1, Kraków 2001.
- Słownik staropolski*, <http://staropolska.pl/slownik/?nr=0&litera=stolec&id=2202> [dostęp: 7.08.2018].
- Szczerbowski T., *Kultura hawajska*, Kraków 2014.
- Szczerbowski T., *Rosyjskie teorie przekładu literackiego*, Kraków 2011.
- Szczerbowski T., *Stereotypy i przekłady, czyli „kłamstwa” motywowane kulturowo*, „Między Oryginałem a Przekładem” 8. *Stereotyp a przekład*, red. U. Kropiwiec, M. Filipowicz-Rudek, J. Konieczna-Twardzikowa, Kraków 2003.
- Vežbickaâ A., *Predislovie*, [w:] *Kategoriâ vežlivosti i stil' kommunikacii. Sopostavlenie anglijskich i russkih lingvokul'turnyh tradicij*, red. T. V. Larina, Moskwa 2009.

The search for a theory of connotation from a translator's perspective

Summary

The subject of the article are the means by which connotations are conveyed in translation. By applying the system of opposition as proposed by the Danish linguist Viggo Brendal, one is able to differentiate three stances in translation criticism: “for” (+), “against” (–) and “for and against”

(+/-). A fourth option does not come into play because “indifferent” (0) translations, which are of no interest to researchers, are consequently not discussed by them.

Those traces and features which have been left by the translator in the translation itself are considered negative; features which could have been avoided for they completely change the meaning of the original. The translator’s intention cannot dominate over the intentions of the author. Connotation understood as meaning that is culturally motivated requires interdisciplinary research combining various perspectives including the linguistic and cultural as well as investigation drawn from translation studies. This would require a number of monographic studies. The problems in creating a theory of connotation in general, and a theory of connotation from the translator’s perspective in particular, result from the complexity and diversity of the phenomenon itself.

Keywords: connotation, translation, dysphemism, euphemism, orthophemism

В поисках теории коннотаций: угол зрения переводчика

Резюме

В статье исследуются способы передачи коннотаций в переводе. Со ссылкой на систему оппозиций, предложенную датским лингвистом Вигго Брёндалем, можно обозначить три позиции переводческой критики: „за” (+), „против” (–), и „за” и „против” (+/–). Четвертая позиция (0) выделяется лишь теоретически, так как переводы, не представляющие интереса для критиков, не становятся предметом анализа. Негативно воспринимаются критикой следы переименования смысла в переведенном тексте, которые можно было бы избежать, поскольку они в значительной степени искажают содержание источника. Интенции переводчика не могут доминировать над интенциями автора. Явление коннотаций, предопределенное наличием культурных факторов, безусловно, требует междисциплинарного изучения, сочленения разных подходов — как языковедческих, переводоведческих, так и культурологических, — и заслуживает всестороннего рассмотрения в монографических исследованиях. Трудности создания теории коннотаций, особенно под углом зрения переводоведческой науки, обусловлены сложностью и многомерностью данного явления.

Ключевые слова: коннотация, перевод, дисфемизм, ортофемизм, эвфемизм